

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Policy

Strategi

► Riktlinje

Plan

Beslutad av:	Diarienummer:	Typ av styrdokument:	Dokumentansvarig:
Kommunfullmäktige	2024-419	Riktlinje	Ekonomichef
Beslutsdatum och paragraf:	Giltig till:	Senast reviderad:	
2024-12-17 § 129	Tillsvidare	2024-12-17	

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Lagrum	3
2. Principer för god ekonomisk hushållning	4
2.1 Vägledning	4
3. Styrning	4
4. Ambitioner och ställningstagande för den finansiella utvecklingen	5
5. Laholms kommuns finansiella inriktning med god ekonomisk hushållning.....	5
5.1 Laholms kommuns finansiella målvärden.....	6
5.2 Laholmskoncernens finansiella mål.....	8
5.3. Laholms målvärden för verksamhet.....	8
6. Resultatutjämningsreserv (RUR)	8
6.1 Disponering av upparbetad resultatutjämningsreserv (RUR)	9
6.2 Resultatreserv (RER).....	9
6.3 Reservering och avsättning till (RER)	9
6.4 Disponering av (RER).....	10
6.5 Beslut om reservering och disponering (RER)	10
6.6 Redovisning av reservering och disponering (RER).....	10
7. Uppföljning	10

1. Inledning

Enligt kommunallagen ska kommunfullmäktige besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. För att riktlinjerna ska ha en styrande inverkan ska riktlinjerna innehålla både finansiella mål och verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Riktlinjerna utgår från ett långsiktigt perspektiv för kommunens finansiella ställning och ur ett strategiskt perspektiv på vad som ska uppnås i verksamheten. Ett långsiktigt perspektiv sträcker sig bortom kommunallagens krav på budgetperspektiv om tre år.

Kommunfullmäktiges beslut om denna riktlinje omfattar styrelsen och nämnderna. Riktlinjerna ska således följas så att den verksamhet som styrelse och nämnder bedriver över tid sker ändamålsenligt, effektivt och med en god kvalitet. Även kommunens kommunala bolag ska förhålla sig till denna riktlinje och bidra till helheten. Verksamheten ska bidra till kommunens långsiktiga hållbara utveckling med en god ekonomisk hushållning utifrån ett koncernperspektiv.

1.1 Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer, det vill säga kommunala bolag och kommunkoncernen.

Riktlinjerna är anpassade till de ändringar som gjorts i kommunallagen från den 1 januari 2024 med bland annat införande av resultatreserv och utfasning av befintlig resultatutjämningsreserv.

Lagstiftningens andemening och det övergripande kravet med god ekonomisk hushållning är att en kommun inte bör förbruka sin förmögenhet för att täcka det löpande behovet. I kommunens ekonomi ska det råda balans mellan utgifter och inkomster.

1.2 Lagrum

Kommunallagen (2017:725) 11 kap.

1 § Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen. Om kommunen eller regionen har en sådan resultatreserv som avses i 14 §, ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av den. Lag (2023:642).

Vad som är god ekonomisk hushållning regleras inte i detalj utan varje kommun ska utifrån de egna förutsättningarna upprätta långsiktiga strategiska riktlinjer för innebörden.

Enligt lag om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) ska förvaltningsberättelsen i årsredovisningen innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna har uppnåtts och följts. Förvaltningsberättelsen ska även innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. Det är obligatoriskt att i förvaltningsberättelsen upprätta en balanskravsutredning av ett specificerat resultat efter balanskravsjusteringar. Utredningen ska inkludera om någon reservering kan göras eller om någon disponering gjorts. För privata utförare, det vill säga de som inte utgör ett kommunalt koncernföretag, ska information lämnas om sådana förhållanden som är av väsentlig betydelse för kommunens verksamhet eller ekonomi.

2. Principer för god ekonomisk hushållning

Kommunens avsikt med riktlinjerna är att de ska vara styrande över ett långsiktigt och strategiskt perspektiv. Varje budgetbeslut i fullmäktige ska förhålla sig till dessa riktlinjer då budgetbeslutet fastställer målen, både de finansiella och de för verksamheten, över en treårsperiod.

Kommunens långsiktiga styrning ska ha en framåtblick som avser en betydligt längre period än ett enskilt års budgetbeslut.

God ekonomisk hushållning ska beaktas både utifrån ett finansiellt perspektiv och utifrån ett verksamhetsperspektiv.

Kommunens övergripande inriktning med god ekonomisk hushållning är att kommunens ekonomiska planering ska präglas av långsiktig god ekonomisk hushållning som ytterst syftar till att varje generation (generationsprincipen) själv måste bära kostnaderna för den service som den konsumerar. I annat fall kommer morgondagens medborgare att få betala inte bara för den verksamhet de själva konsumerar utan även för den som tidigare generationer konsumerat.

Verksamheternas mål och krav på ambitionshöjningar måste underordnas de samlade ekonomiska förutsättningarna. Detta kräver regelbundna omprövningar och prioriteringar för att möjliggöra omfördelningar av resurser mellan verksamheter.

Verksamhetsperspektivet innebär att kommunen ska bedriva sin verksamhet kostnadseffektivt och på ett ändamålsenligt sätt.

2.1 Vägledning

Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning ska beaktas när kommunen fastställer målen för god ekonomisk hushållning i kommunens årliga budgetprocess.

3. Styrning

En förutsättning för en god ekonomisk hushållning är att det finns ett tydligt samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och åtgärder som säkerställer en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet. För att åstadkomma detta samband krävs bland annat en utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål, en god kostnadskontroll samt en rättvisande och tillförlitlig redovisning som ger information om avvikelser gentemot tilldelade resurser och de fastställda målen.

Kommunens budget ska innehålla finansiella mål och mål för verksamheten som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktiges vision är grunden för de mål som fastställs för verksamheten. Följande huvudprinciper skall ligga till grund för styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi:

- Utgångspunkten för all verksamhet är fastställda mål. Av målen framgår verksamhetens inriktning, omfattning och kvalitet utifrån ekonomiska förutsättningar.
- Behoven skall styra målen där prioritering görs utifrån tillgängliga resurser. Målen skall i största möjliga mån ha ett medborgar- och brukarperspektiv.
- Styrningen skall präglas av ett helhetstänkande, dvs. Laholms kommuns bästa är överordnat de olika verksamheternas behov och vilja.
- Kunskapen om resultaten i verksamheten skall ligga till grund för framtida styrning. Uppföljning, utvärdering och omprövning är centrala delar i styrningen och skall ske kontinuerligt på alla nivåer i organisationen. Det gäller såväl ekonomi som prestation.

4. Ambitioner och ställningstagande för den finansiella utvecklingen

En grundläggande princip för kommunens finansiella ställning och utveckling är att det finns balans mellan löpande intäkter och kostnader. Verksamhetens nettokostnader får inte över tiden öka i snabbare takt än skatteintäkter och generella statsbidrag. Genom att inte förbruka alla skatteintäkter i den ordinarie verksamheten skapas ett nödvändigt överskott. Ett sådant överskott ger grundläggande förutsättningar för en egenfinansiering av investeringarna samtidigt som det skapar en reserv som ger kommunen möjlighet att möta oförutsedda kostnader och minskade intäkter.

Vidare är det av väsentlig betydelse att lånefinansiering av investeringar kan begränsas och att dessa i stället till övervägande del kan finansieras med egna medel. En lånefinansiering av investeringar innebär ökade räntekostnader vilket leder till minskat utrymme för verksamheterna.

Genom att formulera finansiella mål blir dessa styrande för vad kommunen långsiktigt vill uppnå avseende förmögenhetsutveckling, vad den löpande verksamheten kan kosta, vilka resultatnivåer som krävs och investeringsverksamhetens omfattning och finansiering.

5. Laholms kommuns finansiella inriktning med god ekonomisk hushållning

Kommunens inriktning och tolkning av lagstiftningens ändamål av ovan nämnda principer sker utifrån långsiktiga målvärden. Dessa långsiktiga målvärden som fullmäktige fastställer för budgetåret och efterföljande planår måste brytas ner och tydliggöras i varje års budgetbeslut.

För att kommunen ska uppnå en god ekonomisk hushållning över tid krävs att resultatnivån uppgår till en tillfredställande nivå. Vid starka resultat klarar kommunen en större egenfinansiering av investeringarna samtidigt som soliditeten stärks genom att det egna kapitalet blir större.

Långsiktigt ska kommunen sträva mot att det egna kapitalets relation av skatteintäkter minst ska uppgå till 40 procent inklusive pensionsåtagande (justerat eget kapital) utanför balansräkningen. För att övertid klara och bibehålla denna relation (40%) behöver kommunens resultat vara starkt.

Kapitalet i kommunen är de tidigare årens överskott från den löpande verksamheten. Det egna kapitalets värde är den ackumulerade ekonomiska förmögenheten som nuvarande generation förvaltar åt kommande generationer. Att det egna kapitalet utgör en viss storlek är ett skydd och en beredskap för att kunna möta förändringar i den kommunala ekonomin som oftast föranleds av olika konjunkturförändringar. Då pengars värde förändras med inflation och att skatteintäkterna utvecklas över tid innebär att värdet på det egna kapitalet i relationen kan urholkas. Vikten av att relationen inte försämras är av stor betydelse inte minst utifrån generationsperspektivet.

Relationen i värdet av egna kapitalet (justerat) i förhållande till skatteintäkter och bidrag blir således ett referensvärde som ska förbli oförändrat över tid. Det är därför av vikt att följa upp utvecklingen så att relationen de emellan värdesäkras.

Bedömningen av god ekonomisk hushållning sker utifrån ett antal inriktningar med långsiktiga målvärden enligt nedan. Dessa nivåer fastställs vid varje enskilt budgetbeslut utifrån rådande förutsättningar och samhällskonjunktur.

5.1 Laholms kommuns finansiella målvärden

- **Resultatet ska uppgå till minst två procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning över en rullande tio årsperiod.**

En norm finns i landets kommuner om att ett resultatmål för den löpande verksamheten bör ligga på två procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Denna målbild har blivit en standard i kommunsverige. Avsikten med målet är att främja en god ekonomisk styrning av kommunens verksamheter.

Avsikten är vidare att kommunens investeringsverksamhet bör beaktas och övervägas i resultatets nivå. Resultatets nivå är viktigt för att säkerställa en sund balans och att soliditeten kan bevaras över tid på upptagen nivå. Vid stora investeringsnivåer måste således också resultatet stärkas.

Konjunkturer påverkar kommunens ekonomi kraftigt och därmed är det lämpligt att kommunen under ekonomiskt goda tider uppnår ett större resultatöverskott för att under lågkonjunkturer kunna sänka resultatnivån för att bibehålla verksamheten. Därför är det viktigt att den årliga resultatnivån justeras i respektive budgetbeslut utifrån förutsättningarna som råder.

Kommunen måste över tid skapa ett finansiellt utrymme för att klara av kostnadsökningar och intäktsminskningar när de uppstår utifrån opåverkbara faktorer.

En god resultatnivå minskar också risken att behöva överföra låneskulder till kommande generationer.

- **Soliditeten ska övertid uppgå till minst 40 procent (kommunen)**

Det finansiella målet, soliditet, anger de totala tillgångarna som finansierats med kommunens egna kapital. Soliditetsnivån speglar kommunens långsiktiga finansiella ställning och handlingsutrymme.

Uppgår soliditeten i kommunen till en tillfredställande nivå minskar den finansiella risken. Är soliditetsnivån däremot för låg ökar risken för verksamheten och handlingsutrymmet minskar.

Kommunens nivå på soliditeten beaktar kommunens investeringsverksamhet, upplåning, pensionsskulder och ekonomiska resultat.

I det långsiktiga finansiella perspektivet är det övertid viktigt att soliditetsnivån inte försämras. För att nivån ska vara hanterbar för kommunen, utifrån risk, är det rimligt att soliditeten inte understiger 40,0 procent. Soliditetsmålet, 40%, ska inkludera kommunens ansvarsförpliktelser för pensionsförpliktelser. Uppnår kommunen upptagen nivå har kommunen en stark finansiell ställning.

Soliditetsmålet är beroende av målen avseende nivån av kommunens resultat samt nivån för egenfinansiering av investeringar.

- **Självfinansieringsgrad av investeringar ska över en rullande tio årsperiod uppgå till 100 procent exklusive exploateringsverksamheten.**

Det finansiella utrymmet för investeringar är direkt kopplade till det årliga resultatet. Höga investeringsvolymerna i kombination med låga resultat leder till en ökad skuldsättning vilket på sikt resulterar i att den långsiktiga finansieringsförmågan reduceras. Därmed ökar den finansiella risken.

För att ha en långsiktig finansiell balans i varje års beslut kring investeringar för kommande budgetår och efterföljande planår bör ovan beaktas och noga övervägas.

Historiskt har kommunen klarat en stor andel egenfinansiering vilket medfört att kommunen inte har några långfristiga lån mot kreditgivare. För att kommunen ska klara av att vara skuldfri och långsiktigt undvika en ekonomisk försämring krävs det en aktiv styrning. Vid reinvesteringar och ersättningsinvesteringar bör därför alltid upplåning undvikas.

Då kommunens behov av samhällsfastigheter tillhandahålls och ägs av Laholmshemskoncernen och då främst av Kommunfastigheter i Laholm AB innebär det att kommunen själv kan hålla lägre investeringsnivåer för den skattefinansierade verksamheten. Detta skapar bättre förutsättningar för att upprätta en högre nivå av självfinansiering. Balansen mellan behovet av reinvestering och nyinvestering i förhållande till självfinansiering är viktigt för en god ekonomisk hushållning.

Utifrån vissa samhällsviktiga investeringar, i bland annat infrastruktur, kan det under ett enskilt år finnas skäl att frånga målet om en 100-procentig självfinansiering. Det kan inte i alla lägen anses att det råder god ekonomisk hushållning om nödvändiga investeringar eller reinvesteringar avstås på grund av ett för högt självfinansieringsmål. Nivån och eventuella avsteg ska i den årliga budgetprocessen noggrant övervägas och analyseras.

Kommunens exploateringsverksamhet sker via framtagande av mark, en förädling av en omsättningstillgång, som efter färdigställande ska försäljas. Investeringsdelen i allmän platsmark aktiveras i kommunens anläggningsregister när området är färdigställt. Denna aktivering som medför en avskrivnings- och en räntekostnad måste resultatet över tid klara av att bära. Övervärdet på försäljningen bokförs som en intäkt och stärker det enskilda årets resultat när överskottet uppstår. Omsättningstillgångens utgift för att iordningsställa den allmänna platsmarken inkluderas inte i självfinansieringsgraden.

5.2 Laholmshemskoncernens finansiella mål

Bolagen i Laholmshemskoncernens finansiella ställning utvärderas utifrån ambitionerna i ägardirektiven.

För Laholmshem AB utvärdering gäller fastställd avkastningsnivå samt nivån för soliditeten. Kommunfastigheter i Laholm AB utvärderas inte utifrån finansiella mål då bolaget är ett självkostnadsbolag och kommunen har det totala finansieringsansvaret via olika hyresersättningar för bolaget.

5.3. Laholms målvärden för verksamhet

Kommunallagen innehåller också krav på att resurserna i verksamheterna används till rätt saker och att de nyttjas på ett effektivt sätt. Grundläggande är att verksamheten ska bedrivas kostnadseffektivt och ändamålsenligt samt att varje generation ska bära kostnaden för den service den konsumerar och inte belasta kommande generationer med kostnader eller åtaganden.

De målområden som fullmäktige fastställt som inkluderar politiskt formulerade kommungemensamma resultatmål utgör verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning. I årsredovisningen och delårsrapporten görs en samlad analys av dessa utifrån hur styrelser, nämnder och bolag bidragit till en måluppfyllnad som är kopplade till fullmäktigemålen.

6. Resultatutjämningsreserv (RUR)

Enligt det beslut som riksdagen fattade, utifrån propositionen den 25 oktober 2023, så kan inga avsättningar göras till resultatutjämningsreserv (RUR). Kommuner som vid ikraftträdandet av lagändringen haft en RUR får ha kvar och disponera den till utgången av 2033. Således måste dessa riktlinjer även omfatta hanteringen, disponeringen av kvarvarande RUR.

Medel från RUR får användas i enlighet med nuvarande regelverk, det vill säga för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Respektive kommun ska besluta om hur en disponering får ske.

6.1 Disponering av upparbetad resultatutjämningsreserv (RUR)

- Disposition från resultatutjämningsreserven ska endast ske för att täcka underskott (det vill säga om årets resultat efter balanskravsjustering är negativt) som uppstår till följd av en lågkonjunktur.
- När årets balanskravsresultat är negativt. Medel från RUR får i så fall användas för att nå upp till ett nollresultat. Det vill säga så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll. Detta gäller såväl i budgeten som i årsredovisningen.
- Beslut om att använda medel från resultatutjämningsreserven ska fattas i samband med kommunens beslut om budget, men kan vid behov revideras i samband med bokslutet.

Medel från RUR kan endast disponeras för att täcka ett negativt balanskravsresultat fram till utgången av 2033.

6.2 Resultatreserv (RER)

Uppdateringen i kommunallagen träder i kraft den 1 januari 2024, det vill säga från och med räkenskapsåret 2024. Riksdagsbeslutet innebär att det ges en möjlighet att reservera medel till en resultatreserv, (RER), i syfte att uppnå en god ekonomisk hushållning. Reserven får max uppgå till 5,0 procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

6.3 Reservering och avsättning till (RER)

Förutsättningarna för resultatreserven (RER) är samma som för resultatutjämningsreserven, RUR. Kommunallagen identifierar en miniminivå för resultatnivån beroende på hur kommunens finansiella ställning är.

Reservering till resultatreserv får göras med högst det belopp som motsvarar det lägsta antingen av den del av årets resultat eller också den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1,0 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Om kommunen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelse för pensionsförpliktelser, ska gränsen för när avsättningen får ske i stället uppgå till 2,0 procent av summan av de ovan nämnda posterna.

En reservering få göras om resultatreserven efter reserveringen uppgår till ett belopp som motsvarar högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Laholms kommun har ett positivt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser. Årets resultat efter balanskravsjusteringar måste uppnå lägst 1,0 procent av summa skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning för att kunna reservera medel från positiva resultat i RER.

Detta innebär för Laholms kommun cirka 93 miljoner kronor år 2024. Över tid bör Laholms kommun ha en resultatreserv motsvarande lagstiftningens maximering. Detta för att uppnå en ökad flexibilitet vid olika konjunkturlägen och för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

6.4 Disponering av (RER)

Resultatreserven (RER) får användas i händelse av att balanskravet blir negativt och kan disponeras vid omvärldsförändringar eller kostnadsökningar som på kort sikt påverkar kommunens resultat negativt, förutsatt att det främjar en sund ekonomisk hushållning.

Exempel på användning kan innefatta kostnader för nödvändiga omstruktureringar av verksamheten för att på lång sikt uppnå en god ekonomisk hushållning. Det kan även inkludera oväntade utgiftsökningar till följd av omvärldsförändringar, såsom ökade pensionskostnader eller inkomstbortfall där skatteunderlaget minskar under ett enskilt år.

Det är viktigt att betona att resultatreserven inte bör användas för att täcka långsiktiga kostnadsökningar, för att möta ökade ambitioner eller kompensera för ineffektiv verksamhetsdrift.

Om medel från resultatreserven har använts ska det framgå i förvaltningsberättelsen till vad och varför medlen har använts.

6.5 Beslut om reservering och disponering (RER)

Beslut om reservering sker i samband med fullmäktiges fastställande av årsredovisningen där reservering förutsätts ske upp till det maximala beloppet på fem procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Beslut om att disponera medel från resultatreserven ska fattas i samband med kommunens beslut om budget, men kan vid behov revideras i samband med bokslutet.

6.6 Redovisning av reservering och disponering (RER)

Disposition av resultatutjämningsreserven påverkar inte kommunens resultat utan sker som en särskild specifikation av kommunens egna kapital i balansräkningen.

I årsredovisningens förvaltningsberättelse ska en balanskravsutredning redovisas enligt Lagen om kommunal bokföring och redovisning. Av denna utredning ska det framgå vilka justeringar av årets resultat som gjorts för att räkna fram årets balanskravsresultat där man tagit hänsyn till ev. reservering eller disponering från resultatreserven.

7. Uppföljning

Kommunstyrelsen ska vid behov eller vid lagförändringar lämna förslag till fullmäktige på revideringar och uppdateringar av dessa riktlinjer.